

GRÜNVALD ALEXANDRA

A középiskolások olvasási szokásai és az olvasásra nevelési lehetőségei*

Az olvasásra nevelés hosszú évek óta aktuális problémakör hazánkban, és komoly kihívást jelent a mai pedagógiai és könyvtáros szakma számára. Számptalan hazai és idegen nyelvű problémafeltáró igényű szacikket publikáltak, rengetegen próbáltak megfelelő és használható módszert kidolgozni az olvasás szeretetének ösztönzésére, illetve visszanyerésének segítésére. Sokat vitatkoznak arról, milyen irányba halad ma a világunk; mi az oka az olvasási kedv megcsappanásának, hogyan lehetne újra az olvasást központi szórakoztató és nevelő tevékenységgé tenni.

2010-2011-ben kezdtem kutatásomat, eleinte egy OTDK-dolgozat keretei között, majd a mesterszakos diplomám megírásához. Megkíséreltem feltérképezni azt, hogy mennyire szeretnek olvasni a mai középiskolás diákok, s ha szeretnek, akkor mit vesznek a kezükbe és miért, ha pedig egyáltalán nem olvasnak, mi az oka a könyvolvasási kedv hanyatlásának. Emiatt fontosnak találtam, hogy kiderítsem, mi az oka annak, hogy a diákok többségükben elzárkóznak a kötelező irodalmak elolvasásától.

Kérdőívem kitöltői, illetve interjúalanyaim segítségével próbáltam feltárni a diákok kötelező irodalomhoz való sokrétű viszonyát, mely oly sok vitára ad okot évtizedek óta Magyarországon. Elsődleges feladatombnak tekintettem, hogy kiszűrjem a legérdekesebb és leghasznosabb információkat a diákok stílusáról, érdeklődéséről, ízléséről, könyvszeretetről és olvasási szokásairól. A diákok megkérdezésével az volt a célom, hogy megtaláljam a leginkább használható ötleteket, illetve a baljós jeleket tartalmazó válaszokat, melyek talán előrébb vihetik a kötelező irodalmakkal és az oktatási módszerekkel kapcsolatos vitákat.

Megítélésem szerint a legnagyobb probléma, amely az olvasási képesség rossz mióltából fakadhat, hogy az iskolából kilépő diákok képtelenek lesznek eligazodni a rájuk váró információáradatban, a népesség pedig a nem-olvasás következtében egyre kiszolgáltatottabbá válik. Hogy mi a felelős mindeztért és a hanyatló tendenciáért, sok kérdést vet fel az e témával foglalkozókban. Sokan okolják a modernizációt, a digitális tartalmak számítógépeken való megjelenését, és napjainkban igen gyakori szerepet játszik a rossz megítélésben az internet elterjedése és a digitális könyvolvasók megjelenése is. Tény, hogy a könyv közeget váltott. Napjaink harmadik olvasási forradalma elsősorban a horóozók forradalmának tekinthető. Úgy vélem azonban, hogy a hagyományos a könyv lényegét, az olvasást és a könyvolvasás máshoz nem hasonlítható élményét illetően sosem tűnhet el az életünkből.

---

* A teljes kutatás eredményeit lásd: Grünvald Alexandra: *A dunántúli középiskolás korosztály olvasási szokásai és olvasásra nevelési lehetőségei*. (diplomadolgozat) Pécs: PTE FEEK, 2012. Témavezető: dr. Béres Judit, PTE FEEK Könyvtártudományi Intézet.

Az olvasási képességek jelentősége

Az értő és élvezetes olvasás képességének magas színvonalú elsajátítása mind a társadalomban betöltött szerepünk tekintetében, mind pedig műveltségünk, információfeldolgozó és kritikai gondolkodásunk, illetve a mindennapi nyelvi készségeink szempontjából kulcsfontosságú. Köztudott, hogy kevés oktatásügyi kérdés tud ma hazánkban olyan heves vitákat kiváltani, mint a magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező olvasmányainak kérdése. Mindemellett szomorú tény, de sajnos igaz, hogy jelentősen csökken a magyar írók, szerzők és műveik iránti érdeklődés a hazai olvasók körében.

Megítélésem szerint az olvasási problémák vizsgálatakor figyelembe kell venni azt, hogy maguk a diákok hogyan vélekednek a kötelező olvasmányok kánonjáról, illetve érdekes pont, hogy a diákok milyen témák és könyvek után érdeklődnek a szabadidejükben. Vannak-e egyáltalán az iskolai kötelező olvasmányokon kívül egyéb művek, amelyeket nem kényszerből vesznek kézbe, hanem amelyek elolvasásáról önként döntenek? Számomra igen érdekes területnek mutatkozott annak a felderítése, hogy hol tart a fantasy könyvek jelentősége, a Harry Potter népszerűsége még mindig oly eleven-e, mint korábban, esetleg átvette-e egy új szerző vagy egy új stílus a helyét?

Kutatásom fő módszere az interjúkon és kérdőíveken keresztül történő információgyűjtés volt. Száz főt kértem fel arra, hogy valamilyen formában legyen hajlandó nyilatkozni, de harmincan visszautasítottak arra hivatkozván, hogy ők nem tudnának értelmes és használható választ adni a kérdéseimre. Felméréseimet Dunántúlon, 14 és 18 éves középiskolások körében végeztem, igyekezvén a szakmunkásképzőbe, szakközépiskolába és gimnáziumba járó fiatalokat egyaránt megkérdezni. A vizsgált mintáról elmondható, hogy többségben voltak a válaszadók között a lányok, ami azért fontos, mert egyes kérdéstípusok esetén, a konklúzió levonásakor ez döntő szerepet játszott.

Felmérésem mindenre kiterjedő elemzésére a jelen tanulmányban terjedelmi okok miatt nincs lehetőségem, ezért a továbbiakban a legfontosabb és talán leghasznosabb információkat és legérdekesebb válaszokat emelem ki és próbálom értelmezni.

A fantasy irodalom új, népszerű műfaja: a vámpír-könyvek

Mielőtt rátérnénk a kötelező olvasmányok izgalmas kérdésére, a diákok által utoljára, iskolától függetlenül választott és olvasott, vagy éppen az interjú, illetve kérdőív készítése közben olvasott könyvekkel foglalkoznék.

A szakirodalom szerint olvasónak tekintünk mindenkit, aki bármilyen típusú könyvet olvasott az elmúlt 12 hónap során, legyen az hobbikönyv, ismeretterjesztő vagy szakirodalom, könnyű vagy komoly szépirodalom.¹ Felméréseim alapján kiderült, hogy ezen megállapítás alapján a vizsgált hetven fő 16%-a, azaz 11 tanuló nem tekinthető olvasónak, míg a tanulók 84%-a állítása szerint rendszeresen olvas vagy legalább nemrégiben olvasott valamilyen könyvet.

Ezen tanulók érdekesebbnél érdekesebb válaszai igen izgalmas eredményekkel szolgáltak. A legtöbben a felmérés készítése időpontjában valamilyen vámpírokról szóló regényt vettek a kezükbe, ezért a legnépszerűbb könyvek listáján első lett Stephenie Meyer, illetve L. J. Smith. Őket követi J. K. Rowling, Stephen King, Paulo Coelho és Agatha Christie. A legérdekesebb talán az, hogy az utoljára olvasott könyvek listájának 58,5%-át napjaink könyvei adják! Tovább vizsgálva ezt a listát elmondható, hogy a szabadon választott könyvek listáján 60%-ban sajnos nincsen magyar író. Beigazolódni

¹ Találkozás a kultúrával 5. Olvasási szokások. Bp.: MTA Szociológiai Kutatóintézet, 2005, 29. p.

látszik tehát azon állítás, hogy a magyar szerzők aránya a nem magyar szerzőkkel szemben a kedvelt és olvasott könyvek tekintetében folyamatosan csökken, és inkább a nyugati világ bestseller szerzői közül válogatnak a fiatalok.

J.K. Rowling neve a mai napig igencsak népszerű a felnőtt és diák könyvolvasók körében egyaránt. Bizonyára mindenki nagyon tisztán emlékszik azokra az évekre, amikor a Harry Potter-regények lavinaként magukkal sodorták a gyerekeket, és olvasóvá tették őket. Ezek a könyvek gyermekolvasók százmillióival bizonyították világszerte, hogy a gyerekek tudnak és szeretnek olvasni, ha őket motiváló olvasnivalót kapnak a kezükbe. Az elmúlt két év slágere a Stephenie Meyer által írt Twilight Saga-sorozat, amely első sorban a lányok kedvence. Nem véletlen tehát, hogy a kutatásomban, amelyben 77%-ban lányok vettek részt, ekkora szerephez jutott ez a sikerkönyv. Az új sikerkönyvek példája azt mutatja, hogy a fiatalság még talál olyan könyvet, amelyet érdemesnek tart elolvasásra, amely leköti a figyelmét.

A kötelező irodalom problematikája

Kevés olyan oktatásügyi kérdés kapcsán vitatkoznak oly hevesen a szakemberek hazánkban, mint a kötelező irodalom listájának megfelelő mivoltán. Mint ismeretes, a tizennyolc év alattiak nagyrészt tanulmányaik révén kerülnek kapcsolatba a könyvekkel, s ahogy kikerülnek az iskolapadból, sokan közülük már nem is olvasnak olyan gyakran, mint korábban – ha korábban olvastak egyáltalán.

A tankötelesség végső soron nem más, mint „írás- és olvasás-kötelesség”. Egyértelmű társadalmi és emberi veszteség, ha az oktatás (természetesen a családi szocializáció hatásaival karöltve) nem tudja kialakítani megfelelő módon azokat az írásbeliséghez és olvasáshoz kötődő képességeket, amelyek az egyén mindennapi érvényesüléséhez és tanulásához szükségesek lennének.

Megdöbbenően hatott az az eredmény, amelyet a Magyar Olvasástársaság 2009-ben végzett felméréseiből tudtam meg. Ez a kutatás azt bizonyította, hogy felső tagozaton évtizedek óta nincs új irodalmi anyag, s gyakorlatilag elenyésző azon pedagógusok száma, akik 80 (!) évnél újabb, ne adj' Isten, az elmúlt évtizedben született műveket olvasgatnának. Ezek után nem lepődtem meg a diákok egységes válaszában: az első és legfőbb módszerként ők az olvasnivalók listájának modernizálását helyezték előtérbe!

Kutatásomból egyértelműen kiderül, hogy nemcsak a kötelezőnek kiválasztott könyvekkel van általánosságban probléma, hanem azzal is, hogy mikor olvastatjuk ezeket a műveket a gyerekekkel, mennyire állnak az adott időpontban az érzelmi és szellemi érettség szükséges fokán. Vajon mi értelme van a több évtizede használatos kötelező irodalmak erőltetésének úgy, hogy a diákok képtelenek megérteni és feldolgozni azok mondanivalóját? Vajon nem hiúsul-e így meg a konkrét célunk, hogy neveljünk, tanítsunk és szórakoztassunk egyszerre?

A kötelező olvasmányok elemzése során megállapítható, hogy akadnak olyan művek, amelyek a diákok által is pozitív elbírálásban részesülnek (Shakespeare Rómeó és Júlia című műve, Madách Imrétől Az ember tragédiája vagy **Molière Tartuffe-je**), mégis a többségre az jellemző, hogy nem szívesen olvassa el a kötelező könyveket, hiszen csak nagyon ritkán csalódik pozitívan bennük. Mi lehet az oka annak, hogy a diákok már szinte a kezdetektől fogva fenntartásokkal kezelik a kötelező olvasmányokat?

A probléma a következő: „Mert muszáj, mert kötelező.”

Majd' hetven diák véleménye szerint az, ami kötelező, amiből számonkérés van, az már csak rossz lehet igen. A gyerekek köztudottan mindig úgy viselkednek, hogy amitől

tiltják őket, azt azonnal kipróbálnák, amit viszont muszáj megtenni, azaz ami kötelező, azt még véletlenül sem akarják megcsinálni. A probléma azonban sajnos nem ilyen egyszerű.

Sokkal inkább az a tény ad okot az aggodalomra, hogy az olvasás és a könyvek már nem állnak a szórakoztató műfajok középpontjában. Ma már a tizenéves gyerekek a televíziót és a számítógépeket részesítik előnyben. Minden ilyen szórakozási lehetőség gyorsabb és könnyebben befogadható, mintha könyvet olvasnának. Egy adott történetet filmen akár másfél óra alatt meg lehet nézni, az információkat pedig az internetről percek alatt ki lehet nyerni.

– *„A könyv témája már nem aktuális, nem értik.”*

A modern technika dominanciája mellett fő problémaként jelenik meg a modern könyvek hiánya is. A tanulók leginkább ezt a tényezőt sérelmezték, amikor a kötelező irodalmakról beszélgettem velük. Véleményük szerint már nagyon nehezen élik bele magukat a különböző korokba, amelyekben a kötelező olvasmányok történeti játszódnak. A témák sem kötődnek a mai fiatalokhoz, főként mivel nem a diákok ízlésének megfelelő könyveket választanak a tanárok. A kiválasztott könyvek nem az ő korosztályukról szólnak, egyáltalán nem aktuálisak számukra azok a problémák, amelyek bennük felmerülnek, emellett pedig sokszor rettentő hosszúak és elavultak.

– *„Nehezen érthető nyelvezet.”*

Kutatásom megkezdésekor úgy gondoltam, a nyelvezet és az időhatár olyan problémaforrás lehet, amelyet nagyon sokan ki fognak emelni. Tévedtem. A kötelező olvasmányok nyelvezetével elsősorban azoknak gyűlik meg a bajuk, akik eleve keveset olvasnak, vagy egyáltalán nem olvasnak. Azok viszont, akik szeretik a könyveket, hol hamarabb, hol kicsit később, de felveszik a könyvek ritmusát, és egyáltalán nem találják problémásnak a kötelező olvasmányok nyelvezetét.

– *„A könyvekhez néha még nem nőttek fel a diákok.”*

Többen említették, hogy olvasáskor nem igazán értették meg azt sem, hogy mi a központi probléma, amelyet meg kellene találni a könyvben ahhoz, hogy arra magyarázatot építhessenek. Ennek oka pedig szerintük egyes esetekben abban rejlett, hogy a történethez még nem volt elég érett a gondolkodás módjuk. Ha emiatt nem értik meg a történetet és a mondanivalót, képtelenek lesznek értelmezni és kiszűrni a fontos információkat is.

Javaslatok és módszerek az irodalomoktatás élményközpontúvá tételére

Bizonyára kissé merész dolognak tűnik feltenni azt a kérdést a diákoknak, hogy ők hogyan változtatnának a kötelező és ajánlott olvasmányok listáján. Mégis fontos szembe-szűlni a ténnyel, hogy változó világunkban a fejlesztések és fejlődések bizony nemcsak a technológiára vannak hatással, hanem a ma felnövő generációk életére és érdeklődési körére is. Hogyan lehetne hát egy ilyen világban az olvasást szerethetőbbé tenni? Milyen módon lehetne a kötelező irodalmakról lehúzni azt a negatív jelzőt, hogy csakis rosszak lehetnek?

„Sokkal jobb lenne olyan könyveket olvasatni, amelyek hétköznapi problémákról szólnak, amikkel a fiatalok is gyakran szembesülnek. Ezeknek tanító jellegük is lehet, sokkal izgalmasabbak, közelebb állnak a diákokhoz - ez egy megkérdezett diák véleménye. A többség egyértelműen levetné a kötelező irodalmak listájáról Gárdonyi Géza: Egri csillagokját, Jókai Mór: A kőszívű ember fiai-t és Szophoklész-től az Antigoné-t. Nem sokan bocsátkoztak különösebb magyarázkodásba, mindössze ezek a legnépszerűbb könyvek a feladott irodalmak listáján, főként hosszúságuk, történetük unalmassága és a nyelvezetük bonyolultsága miatt.

Azon könyvek felsorolása, amelyeket feltetnének a diákok a kötelező olvasmányok listájára, rettentő színes képet adna, hiszen főként saját ízlésvilágukat tükrözi, és a már korábban említett kedvenc könyvek lennének kiemelkedő számban ezen a listán is. Ezért úgy vélem, ebben az esetben el kell rugaszkodnom a címeiktől és helyettük azokra a stílusokra és stílusjegyekre kell hagyatkoznunk, amelyek kedveltebbé tehetnék a kötelező irodalmak listáját. A következőkben értenek egyet a megkérdozettek: modernebb, humorosabb, szabadabb nyelvezetű könyvekkel lehetne szórakoztatóbbá tenni a kötelező irodalmak olvasását, és fenntartani az olvasás utáni érdeklődést. Fontos, hogy a könyvek megírásának időpontja közelebb álljon a XXI. századhoz, hiszen szinte már a tegnap is régmúltnak számít. Egyértelmű, hogy a múlt örökségét valahogy tovább kell adni, és nem lehet, hogy a ránk hagyott művek ne képezzék az alpműveltségünk vagy gyermekeink alpműveltségének részét. A diákok véleménye szerint azonban fontos lenne egyensúlyt találni régi és új között.

A kötelező olvasmányok listáján mindenki változtatna, ma már a pedagógusok részéről sem férhet ehhez kétség, tekintve az új Nemzeti Alaptanterv kritikáját². A változtatás kísérlete elsősorban abból kellene kiinduljon, hogy az alapfokú oktatás során mit is kellene olvasatni a gyerekekkel. Általános iskolában gyakran olyan könyveket olvasatnak, amelyek nagyon nehezek, nehéz őket értelmezni, ezeket későbbre kellene tenni, hiszen meghatározó a gyerekkorban feladott kötelező olvasmányokkal kapcsolatos élmény.

Az alábbi felsorolás a diákok által említett, azon módszereket tartalmazza, amelyekkel véleményük szerint érdekesebbé lehetne tenni az irodalomórákat. A felsorolás egyben sorrendiséget is jelöl:

- Projektmunka, csoportmunka.
- Filmek, filmrészletek vetítése.
- Parodizálás.
- Egy adott színmű, rész eljátszása (színdarabként).
- Egy adott mű megfilmesítése.
- Szemléltetés (rokon kapcsolatokat rajzolni táblára).
- Játékos vers/történetírás/folytatásírás (akár odahaza).
- Több, talán nem annyira lényeges, de érdekes információ a költőről/íróról.
- Beadandó írása (de nem olvasónapló minden fejezetről).

Mindez azt mutatja, hogy egyre inkább elterjed a projektmunka kereteiben megvalósuló műfeldolgozás. Ezt a módszert minden olyan diák, aki már részt vett csoportmunkában, pozitívan ítélte meg. A tanulók véleménye szerint az ilyen munkák alkalmával sokkal jobban rögzíthetők a fontos információk az adott történetről, és ha jutalom is jár a jó munkáért (plusz pont a dolgozatban vagy esetleg egy érdemjegy), akkor motiváltabbnak érzik magukat mind az olvasás szempontjából, mind pedig az aktív részvétel szempontjából. Emiatt kifejezetten örültem, hogy szinte minden iskolában találkoztam a projektmunkákon és csoportmunkákon keresztül megvalósuló izgalmasabb műelemzésekkel, melyek során a diákok elmondása alapján szabad véleményük is teret kaphat.

A filmvetítés kritikus pontot képvisel az irodalom tanításának világában. Ismerek olyanokat, akik kifejezetten ellenzik a filmekkel való órai munkát, de a kutatásom arra derített fényt, hogy egyre kevesebben zárkoznak el ettől a lehetőségtől, és ha mást nem is, legalább részleteket levetítenek a tanóra keretében egy-egy műből. A filmek megte-

² A Magyar tanárok Egyesületének véleménye az új Nemzeti alaptanterv tervezetéről, http://www.osztalyfonok.hu/files/me_velemen_y_nat2012.pdf Letöltés: 2012. március 20.

kintését természetesen kifejezetten szeretik a diákok, hiszen tanórákon kívül is gyakran használják segítségként azokat a filmeket, amelyek egy-egy kötelező irodalmat dolgoznak fel. A filmek abban segítenek, hogy megértsék a mű mondanivalóját és összefüggéseit, világát, valamint abban, hogy jobban memorizálhassák a számukra nem túl érdekes részeket is. De a filmek megtekintésének komoly hátrányai is vannak. Egy könyv elolvasásában, egy műalkotás befogadásában pontosan az a különleges, hogy mindenki máshogy képzelet el a főszereplőket, helyszíneket. A filmek viszont elveszik az értelmezés, elképzelés lehetőségét a diákoktól, ugyanis a rendező szemüvegén keresztül látjuk a történetet.

A fent felsorolt módszerek jelenlétéhez azonban fontos hozzátenni, hogy a diákok véleménye szerint rengeteg múlik a tanár személyiségén és felfogásán is, aki vagy képes motiválni a diákokat, és munkára, tanulásra ösztönözni, vagy nem. A tanulást természetesen a kortársak, azaz egy rossz diákközösség is megnehezítheti, amikor kollektívan nem hajlandók semmilyen munkában részt venni a tanulók, és nem partnerei a tanárnak az alternatív módszerek alkalmazásakor sem. Összetett kérdéskör tehát a jó módszerek megtalálása.

A kérdés a következő: *Milyen módszerekkel lehetne még színesebbé tenni az irodalom oktatását a diákok elképzelése szerint?* A válaszok szintén sorrendiséget is jeleznek:

- A könyvek modernizálása!
- A diákok megkérdezése arról, hogy mit olvasnának szívesen!
- Több könyv közül lehessen választani!
- Modern eszközök alkalmazását! (projektor, kivetítő, számítógép).
- Több interaktivitást!
- Több könyvtárhasználatot! – adatgyűjtés (feladat megoldás).
- Előre megadott kérdésekre válaszolni! (feladat megoldás).
- Olvasósakköröket! – egy hely, ahol összegyűlhetnek az olvasni vágyók – (könyvtár?)
- Több színházlátogatást, színdarabok megtekintését!

A felsorolás kilenc pontból áll, melyek egy része bár tényleg hasznos lehetne, értelemszerűen kivitelezhetetlen, mind az iskolai időhiányt, mind pedig anyagi szempontokat figyelembe véve (mint például a rendszeres színházlátogatásnál). Másrésztől egy irodalomtanár ereje is véges, így én most a leginkább hasznosnak vélt és feltétlenül figyelembe veendő javaslatokat emelném ki, véleményt formálva azok használatáról.

Egyértelműen változtatni kell a kötelező irodalmak oktatásán ahhoz, hogy célt érjünk el vele. Ezt az álláspontot köztudottan sokan ellenzik, és maradnának a hagyományos szempontoknál, míg mások a radikális változtatások mellett teszik le a voksukat. Az arany középút megtalálásához fontos lenne a diákok igényeit egyensúlyba hozni a tanárokéval. Amíg nem kérdezik meg a diákokat, hogy ők mit szeretnének olvasni, amíg figyelmen kívül hagyják kéréseiket és vágyaikat, érdeklődésüket, addig változásra nem lehet számítani.

Az átfogó modernizáláson természetesen nem azt értem, hogy Stephenie Meyert keltene ezután olvastatni Shakespeare Rómeó és Júliája helyett. Egyáltalán nincs erre szükségük a diákoknak és ők ezt nyíltan meg is mondják. Véleményem szerint egyszerűen csak érettségi koruknak, nemüknek és érdeklődésüknek megfelelő könyvek kiválasztására lenne szükség.

A kötelező irodalmak oktatása könyvtáros szemmel

A diákok véleményének figyelembe vételén kívül elkerülhetetlennek tartom a könyvtárosok olvasásra nevelő munkájának figyelembe vételét, főként azt szem előtt tartva, hogy

a diákok két olyan javaslatot is tettek, amely a könyvtárhasználattal hozható összefüggésbe.

Először is hivatkoznom kell egy megdöbbentő adatra, mely szerint 2009-ben száztizenöt magyartanárt kérdeztek meg arról, hogy kikérte-e már iskolai könyvtáros véleményét arról, hogy mit olvastasson, és a százötven pedagógus közül egy sem felelt erre a kérdésre igennel.³ Ez pedig abból a szempontból is elkésztítő, hogy bár a diákok többsége nem szeret könyvtárba járni, mégis vannak olyanok, akik szeretnek olvasni és használják a könyvtárakat. Márpedig ki más tudhatna véleményt formálni és tanácsot adni ezen a téren, mint az az ember, aki látja, hogy mely könyvek a legnépszerűbbek a diákok életében? Szükségesnek és elengedhetetlennek tartom tehát az együttműködés kialakítását magyartanárok és könyvtárosok között. Miután több tanuló megjegyezte, hogy szívesen venne részt könyvtáros foglalkozásokon, illetve olvasószakkörökön, fontosnak tartom megjegyezni, hogy a mai iskolai könyvtárak többsége nincs abban az állapotban, hogy erre sokszínű lehetőséget adjon. Egy iskolai könyvtárnak olyan szerepet kellene betöltenie a gyerekek életében, olyan helynek kellene lennie, ahová szívesen betérnek, legyen szó nagyszünetről vagy lyukas óráról. Színesnek, korszerűnek és diákbarátnak kellene lennie, nem pedig szürke, ódivatú, dohos, poros szagú teremnek, amely néha kisebb, mint egy osztályterem. Általánosságban nem beszélhetek az iskolai könyvtárak megítéléséről, de azok, amelyekkel én találkoztam életem során, erről tesznek tanúbizonyságot, annak ellenére, hogy a bennük dolgozó könyvtárosok minden követ megmozgatnak a változtatás és modernizálás érdekében.

Ha az iskola nem ismeri fel azt a tényt, hogy a könyvtárnak sokkal fontosabb szerepet kell betöltenie a tanulók életében, mint hogy van, és onnan ki lehet venni kettő, három példányt a kötelező olvasmányok közül, akkor nem várható el a tanulóktól sem, hogy szívesen olvassanak. A könyvtárak kihasználtságának tehát nagyobb teret kellene adni, természetesen a megfelelő háttér megteremtése után. Ezáltal a ma oly népszerű közösségi portálok példájára építve azt kell mondanom, hogy az iskolai könyvtáraknak közösségi helyé kell válniuk. A gyerekek életében egy kellemes hely szerepét kell betölteniük, ahová szívesen mennek be, és amely kellemes időtöltést jelent a könyvolvasóknak.

Összegzés

Jelen tanulmánnyal az úgynevezett „netgeneráció” olvasási kedvéről, a kötelező irodalomhoz és az irodalomoktatáshoz való viszonyáról szerettem volna átfogóbb képet adni.

Felmérésem terjedelme és időtartama természetesen nem tette lehetővé, hogy országos érvényű képet alkossak a hazai diákok olvasási szokásait illető problémákról. Az volt az elsődleges célom, hogy vázoljam az uralkodó tendenciákat, és esetleg egy későbbi, széleskörűbb kutatás számára támpontokat adjak. Több tanuló megkérdezése mellett fontosnak találnám a pedagógusok és magyartanárok megkérdezését is.

Az irodalomoktatásban fontos szerephez kell jusson az élményközpontú oktatás, mely a ma már más körülmények között felnövő gyerekek figyelmét is képes lekötöni. Ehhez természetesen szükséges egyfajta nyitottabb látásmód, mind az iskolafenntartók, mind a pedagógusok részéről. Emellett természetesen a diákoknak is meg kell érteniük, hogy az előttük járó generációk bölcsessége és az övékéénél már távlatosabb látásmódja

---

³ Gombos Péter: Ó, mondd, te mit választanál!” A tanár felelőssége és lehetőségei a kötelező olvasmányok kiválasztásában, http://www.tanszertar.hu/eken/2009_02/gp_0902.htm Letöltés: 2010. október 1.

alapján igenis lehet értéke az egyes kötelező olvasmányoknak, még akkor is, ha néha unalmasnak és fölöslegesnek tűnő irodalmi művekről van szó. Az egyensúly megtalálása szükséges ezen a téren, a modernebb művek ötvözése a régi hagyományokra épülő kötelező irodalmakkal, s az arra méltó kortárs írók olvastatása szintén célravezető lehet. A tanároknak, iskoláknak pedig bízniuk kell abban, hogy megfelelő pedagógiai környezetben a jövő generációk szellemi kibontakozását segíthetik elő, ha a gyerekek által javasolt műveket figyelembe veszik a kötelező olvasmányok listájának összeállításakor.

Mindemellett közös cél kell vezéreljen mindannyiunkat, pedagógusokat, könyvtárosokat, szülőket és könyvkiadókat, mégpedig gyermekeink értő, igényes olvasóvá nevelése. Mindez azonban megfelelő körültekintés, válogatás, együttműködés és egymással való beszélgetés nélkül kivitelezhetetlen.

